

Luokan pyöräretki - Opas suunnitteluun ja toteutukseen

ENNEN PYÖRÄRETKEÄ

Yleistä

Sisällyttä pyöräretket koulun liikennekasvatukseen, jolloin ne ovat osa koulun virallista toimintaa.

Lähetä hyvissä ajoin ennen retkeä koteihin kirjallinen tiedote, jossa kehoitetaan huoltajia

- tarkistamaan, että pyörä ja kypärä ovat asianmukaisessa kunnossa
- käymään lastensa kanssa läpi pyöräilyyn ja liikenteeseen liittyviä asioita yhdessä liikuttaessa.

Huoltajia kannattaa pyytää mukaan retkelle. Lopullinen vastuu on kuitenkin aina opettajalla. Retkelle osallistuvat huoltajat huolehtivat itse omista vakuutuksistaan, ellei toisin sovita. Ensiapuohjeet kerrataan ennen retkelle lähtöä.

Retkikohteen valinta ja reitin suunnittelu

Pyöräretkellä on monia opetus- ja kasvatustavoitteita. Retkeä valmisteltaessa voidaan tarkastaa pyörien kunto ja kerrata liikennesääntöjä. Retken aikana taas on hyvä tilaisuus käydä läpi turvallista toimintaa liikenteessä. Samalla tutustutaan luontoon ja omaan paikkakuntaan ja sen historiaan. Pyöräretki voidaan liittää osaksi monen eri oppiaineen opetusta.

Reitin valinnassa painotetaan sen turvallisuutta. Reitti valitaan niin, että voidaan ajaa enimmäkseen pyörätietä pitkin ja matkan varrella on mahdollisimman vähän tien ylityksiä. Reitillä ei myöskään saisi olla raskasta liikennettä.

Arvioi matkan pituus ja tarvittava aika

Eri-ikäisten oppilaiden tunnissa polkema matka:

- 3-4 luokka 5-6 km
- 5-6 luokka 6-7 km
- 7-9 luokka 8-10 km

Pyörän kunnan ja varusteiden tarkastaminen

Jarrujen toiminta, satulan korkeus ja pyörän yleiskunto tarkastetaan hyvissä ajoin ennen retkeä. Tarkastuksen tekoon on monia eri tapoja. Ideoita saa esim. Pyöräilijän kortista, jossa on mukana pyörän kunnan tarkastuskortti. Pyöräretkelle voi osallistua, kun pyörän kunto on tarkastettu.

Pyöräilykypärä

Tieliikennelain mukaan polkupyöräilijän ja polkupyörän matkustajan on ajon aikana yleensä käytettävä asianmukaista suojakypärää. Kaikilla retkelle lähtijöillä tulee olla kypärä.

Kypärän oikeaa kiinnitystä on hyvä kerrata ennen retkeä:

- Valitse sopivan muotoinen ja kokoinen kypärä.
- Aseta se päähän siten, että otsa peittyi.
- Kiristä säätöpanta napakaksi.
- Säädä hihnojen risteyskohdat korvien alapuolelle.
- Kiristä leukahihna niin, että hihnan ja leuan väliin mahtuu kaksi sormeaa.

Pyöräilijöiden näkyvyyttä voidaan lisätä heijastinliivien avulla. Ainakin ensimmäisenä ja viimeisenä pyöräilevillä on hyvä olla heijastinliivit.

Säännöistä sopiminen luokan kanssa

Ennen retkipäivää sovitaan luokan kanssa yhteisistä säännöistä ja kerrataan perusliikennesäännöt:

- pyöräilyn kannalta keskeiset liikennemerkit
- kevyen liikenteen väylillä ajaminen
- tien ylitys sekä toiminta liikennevaloissa
- väistämissäännöt
- viestitys
- ajojärjestys
- toiminta taukopaikoilla.

PYÖRÄRETKELLÄ

Retkelle lähtö

Matkaan lähdetessä tarkastetaan, että

- jokaisella retkelle lähtijällä on kypärä ja se on oikein kiinnitetty
- renkaiden ilmanpaine on kunnossa
- reput on kiinnitetty tukevasti eikä repuista roiku nyörejä tms. renkaiden pintojen väliin joutuvaa
- ensiapupakkaus ja paikkausvälineet ovat mukana
- ainakin ensimmäisenä ja viimeisenä polkevilla on näkyvyyttä lisäävät heijastinliivit.

Ajonopeus

Opettaja polkee ensimmäisenä ja avustaja, esim. huoltaja, jonon lopussa. Myös jonon keskellä on hyvä olla aikuinen, erityisesti jos oppilaita on paljon.

Nopeuden määräävät luokan hitaimmat polkijat. He siirtyvät kärjessä polkevan opettajan taakse, jolloin opettaja voi ylläpitää kaikille sopivaa vauhtia. Tasaisen ja sopivan nopeuden avulla varmistetaan ryhmän pysyminen koossa. Ensimmäisen ja viimeisen pyöräilijän näköyhteys tulee varmistaa.

Turvaväli

Oppilaille kerrotaan turvavälin merkityksestä, sillä liian lähellä toisia ajettaessa ei yllättävässä tilanteessa ehdi jarruttaa ajoissa. Liian lähellä ajaminen johtaa siihen, että takana ajava joutuu jatkuvasti tarkkailemaan edellä ajavaa, eikä näin pysty keskittymään muuhun liikenteeseen. Ohittaminen ja rinnakkain ajo on kielletty.

Viestitys

Jokainen välittää takaa tai edestä tulevan viestin edelleen, esim. ”Pekalta puhkesi rengas”. Opettaja sopii luokan kanssa viestityksessä käytettävistä käsimerkeistä. Käsimerkkien on oltava kaikkien tiedossa.

Risteyksen ylittäminen

Ajorata on varmintä ylittää taluttaen. Tällöin pyörän taluttaja on jalankulkija ja autoilija on väistämisvelvollinen.

Tien ylityksessä pyöräletka pysähtyy ennen risteystä ja oppilaat asettuvat jonoon (esimerkiksi kaksi oppilasta rinnakkain) niin, että muillekin liikkujille jää tilaa. Opettajan on varmistettava ylityksen turvallisuus. Ylityksen jälkeen jokainen palaa omalle paikalleen jonoon.

Liikennevaloristeyksessä eivät kaikki aina ehdi ylittää ajorataa vihreän palaessa. Tällöin jonon kärkipää pysähtyy riittävän matkan päähän risteyksestä aivan pyörätien oikeaan reunaan odottamaan jälkijoukon oppilaita.

Pyörän rikkoutuminen

Puhjenneet renkaat paikataan ja pikkuviat korjataan mahdollisuuksien mukaan. Siltä varalta, että tämä ei onnistu, sovitaan ennen retkeä, kuka tulee autolla noutamaan pyörän ja oppilaan.

RETKEN JÄLKEEN

Pyöräretken jälkeen palataan koululle. Tällöin oppilaiden kotimatka on tuttu. Poikkeustapauksissa opettaja voi antaa oppilaiden lähteä suoraan kotiin. Vanhempien kirjallinen lupa on ongelmien välttämiseksi tarpeen. (Turvallisuus ja työsuojelu liikunnanopetuksessa -julkaisu, Opetushallitus 2001 s. 38–39)

On tärkeää pitää palautekeskustelu, joka auttaa jatkossa ehkä vielä paremman retken suunnittelussa ja toteutuksessa.

OPETTAJAN MUISTILISTA PYÖRÄRETKELLE

- 1. Pyöräretken toteutukseen ja liikennesääntöihin liittyvät asiat on käyty läpi oppilaiden kanssa.**
- 2. Oppilaan pyörän ja kypärän kunto on tarkastettu.**
- 3. Retkelle mukaan otettavat tavarat**
 - Tärkeitä papereita**
 - puhelinnumero noutoauton tilaamista varten
 - oppilaiden nimilista, johon on merkitty vanhempien puhelinnumerot.
 - Varusteet**
 - heijastinliivit (erityisesti ensimmäisenä ja viimeisenä pyöräileville)
 - paikkaustarvikkeet ja työkalut
 - kumi- tai kertakäyttöhanskoja pyörän huoltoa varten
 - pyöränpumppu
 - puhalluspilli.
- 4. Ensiaputarvikkeet**
 - ensiapulaukku
 - Koulutapaturmailmoitus -lomakkeita
 - taksiseteleitä mahdollista taksikyytiä varten lievissä tapaturmissa.